

Høringsinnspill fra Rådgivende Ingeniørers Forening til Meld. St. 16 (2024–2025) – Industrien – konkurransekraft for en ny tid

RIF er bransjeforeningen for de rådgivende ingeniørfirmaene i Norge, med over 15 000 ansatte fordelt på 500 kontorer over hele landet. Våre medlemmer planlegger, utreder og utvikler kritisk infrastruktur – kraft, nett, vei, jernbane og næringsarealer – alt industrien trenger for å vokse og omstille seg. Vi vil særlig løfte frem fem områder som krever sterkere innsats.

1. Mer kraft – raskere

Et konkurransedyktig næringsliv trenger trygg og tilstrekkelig tilgang på kraft. Regjeringens mål om ren og rimelig kraft er viktig – men må følges av konkrete tiltak.

Først må Norge få en samlet strategi for ny kraftproduksjon. Regjeringens tiltak innen vannkraft, vind, sol og havvind er gode, men bør samles i én plan med klare mål frem mot 2030 og 2040. Strategien bør legge vekt på bruk av grå arealer for å redusere konflikter og naturinngrep. Kjernekraftutvalgets arbeid kan også gi viktig kunnskap for en mulig energikilde på lengre sikt.

Vi må samtidig få opp tempoet. Selv lavkonfliktprosjekter står i kø. Hurtigsporet for nettkonsesjoner er et viktig grep, men bør også gjelde kraftprosjekter – slik Sverige har gjort med behandlingstid ned mot tre måneder. Det krever også mer kapasitet hos NVE og et enklere regelverk. Tidlig og god lokal involvering er også avgjørende for å sikre aksept.

Vi må også få mer ut av vannkraften vi allerede har. Mange eldre anlegg kan gi mer effekt og elektrisk kraft hvis de oppgraderes. Energikommisjonen anslår et potensial på 6 TWh innen 2035, og ytterligere 3–6 TWh om prosessene forenkles og lønnsomheten bedres. Det krever justeringer i skattesystemet, enklere regelverk og støtte til kommunene for å komme i gang.

2. Bygg ut nettet raskere – og bruk det smartere

Strømnettet er en alvorlig flaskehals. Kapasiteten er sprengt mange steder, og køene vokser. Det bremser utvikling, svekker forsyningssikkerheten – og gjør oss mer sårbare.

Kapasiteten i strømnettet må økes, men det må skje klokt. Begrenset nettkapasitet må i større grad gå til grønn industri, verdiskaping og beredskap. Derfor trengs et nytt køsystem som sørger for at prosjekter med høy samfunnsverdi kommer først. Samtidig må nettet utnyttes bedre. Sanntidsmålinger, digital styring og smartere bruk av eksisterende kapasitet kan redusere behovet for nye linjer – og styrke forsyningssikkerheten.

Når vi først bygger nytt, må det skje raskere – og billigere. En europeisk rapport (TCB-21, 2025) indikerer at Statnetts investeringskostnader på enkelte områder er høyere enn hos tilsvarende nettselskaper i Europa. Sverige og Danmark har innført benchmarking for å holde kostnadene nede og investeringene mer treffsikre. Det bør også Norge gjøre.

3. Gjør energieffektivisering til industripolitikk

Energieffektivisering og smartere bruk av varme er blant de mest miljøvennlige og fornuftige tiltakene vi har. RIF støtter målet om å kutte strømforbruket i bygg med 10 TWh innen 2030, men det trengs sterkere virkemidler.

Bygg står for nær halvparten av strømforbruket, og oppvarming er største enkeltpost. Mye kan kuttet med teknologi vi allerede har – som bedre tekniske anlegg, solceller og smart styring. Økt bruk av vannbåren varme gjør det også mulig å ta i bruk andre energikilder og avlaste strømnettet. Derfor må energieffektivisering bli en del av industripolitikken – ikke bare energipolitikken. Da frigjør vi kraft som kan brukes til ny industriutvikling.

For å komme i gang trengs bedre støtteordninger. Enova må få større handlingsrom og mer treffsikre ordninger – særlig for tiltak som kutter strøm til oppvarming. I tillegg bør strømstøtte og «Norgespris» i større grad belønne lavt forbruk – som ved å gi mer støtte til dem som bruker mindre enn snittet.

4. God transportinfrastruktur er en forutsetning for industriell vekst

Industriutvikling krever infrastruktur som fungerer. Veier, jernbane og havner er avgjørende for å hente inn råvarer, sende varer ut og sikre beredskap. Når transportårer svikter, øker sårbarheten – særlig i møte med ekstremvær og geopolitisk uro. RIFs rapportserie *Norges tilstand* viser at forfallet i infrastruktur har gått for langt – særlig på fylkesveiene, som er limet mellom næringsliv og lokalsamfunn.

Regjeringen peker i meldingen på at transportpolitikken må støtte opp om industrien. Det er bra. Men koblingen mellom industrisatsing og investeringer i fysisk infrastruktur må bli tydeligere. Når målet er verdiskaping i hele landet, må infrastrukturen holde mål – og veien dit må være kjørbar.

Derfor må vedlikehold og fornyelse få større plass i budsjettene – særlig på fylkesveiene. Mer av investeringene må også styres dit verdien er størst – enten det handler om eksport, forsyningssikkerhet eller næringsutvikling. RIF anbefaler at det laget en nasjonal oversikt over flaskehalser i transportnettet, vurdert opp mot krisescenarioer, vekstplaner og industribehov.

Prosjekter som fullføring av InterCity og ny Oslotunnel gir høy samfunnsgevinst i form av reisetid, klima og næringsutvikling. Andre er avgjørende for beredskap og forsyningssikkerhet – for eksempel i Nord-Norge og langs grensekryssende korridorer mot Sverige og Finland. Disse må prioriteres høyere, også om det betyr å sette andre prosjekter på vent.

5. Bedre arealplanlegging krever kapasitet og kompetanse

Grønn industri krever god arealplanlegging – og nok fagfolk. Industrimeldingen slår fast at kommunene skal ha hovedansvaret, og at utviklingen må skje i tråd med klima- og miljømål. Eksisterende næringsarealer skal utnyttes før ny natur bygges ned. RIF støtter dette, men det forutsetter at kommunene har kapasiteten og kompetansen som trengs – særlig utenfor storbyene. Regjeringens forslag om å utrede regionale oppgaveavlastende team eller interkommunale løsninger er et viktig grep. Slike miljøer kan bidra med spisskompetanse og avlaste kommunene i krevende saker.

Samtidig mangler vi en samlet strategi for å utdanne flere med riktig kompetanse – som kan utrede, planlegge, regulere eller bygge ut i det tempoet industrien krever. RIF mener regjeringens varslede kompetansereform i industrien bør kobles til en bredere strategi for realfagsutdanning og tekniske fag, slik at vi sikrer fremtidens kompetanse – både i kommunene og i næringslivet.

Flere av regjeringens øvrige grep peker i riktig retning – som bedre integrering av industriens arealbehov i planleggingen, tidlig og helhetlig veiledning til kommunene og utvikling av verktøy som areal- og naturregnskap. Det kan gi mer forutsigbare prosesser og en bedre balanse mellom vekst og naturhensyn. Men da må kommunene ha det som trengs for å gjøre jobben.